

42810047 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา ; กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน/กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น/สมุนไพร

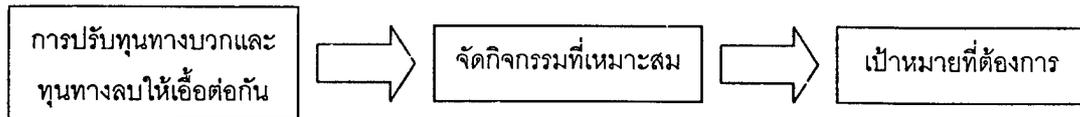
วัฒนา บรรเทียงสุข : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการใช้สมุนไพรในชุมชนบ้านชากตบเต่า จังหวัดระยอง (COMMUNITY PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR LOCAL WISDOM DISTRIBUTION OF HERBAL CONSUMPTION IN CHARK TUB TAO, RAYONG PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ธร สุนทรายุทธ, Ph.D., นุปลา ศิริรัมย์, Ph.D., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด., สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, Ed.D., รัชณี สรรเสริญ, D.N.Sc. 157 หน้า. ISBN 974-382-190-2

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา หารูปแบบ วิเคราะห์ผลและหาข้อสรุป เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพร ในชุมชนบ้านชากตบเต่า (ชื่อสมมุติ) จังหวัดระยอง โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งมีประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยทำการศึกษาจากบุคคลหลักจำนวน 59 คน โดยบุคคลแรกเลือกแบบเจาะจงและคนถัดไปใช้วิธีการสโนว์บอลล์เทคนิค (snow ball technique)

ผลการวิจัยพบว่าจุดอ่อนของชุมชนคือ ผู้นำในชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาชุมชนได้น้อย ประชาชนขาดแรงจูงใจในการพัฒนางานภูมิปัญญาและไม่มีรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนมาดำเนินงานหารายได้ แต่จุดแข็งของชุมชนคือ ชุมชนมีทรัพยากรที่เป็นสมุนไพรหลายชนิด มีเอกลักษณ์อาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูภูมิปัญญามีหลายกลุ่ม มีพื้นที่และแหล่งน้ำที่เอื้อต่อการพัฒนาการเกษตร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ชุมชนได้เสนอให้นำทุนในชุมชนที่ประกอบด้วยครูภูมิปัญญาผลผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ด้านอาหารสมุนไพรมาพัฒนา โดยนำสมุนไพรกะทือมาทำอาหารเพื่อเป็นตัวแทนในการสร้างปรากฏการณ์ จนได้รูปแบบเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพร ในชุมชนบ้านชากตบเต่า จังหวัดระยอง อันประกอบด้วยการดำเนินงานหลัก 15 ประการคือ 1) รวมกลุ่มผู้สนใจที่มีแนวคิดเดียวกัน และเอื้อต่อกันได้มากที่สุด (2) เลือกกิจกรรมที่ปฏิบัติง่าย ใช้ทุนน้อย มาเป็นสื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) สำรวจตลาดผู้บริโภคเพื่อหาความเป็นไปได้ของการผลิต 4) มีระเบียบการทำงานของกลุ่ม 5) มีกลุ่มเป้าหมายที่รองรับผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน 6) ทุกคนที่ทำงานต้องมีความรู้และเข้าใจในสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ 7) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบโดยให้สมาชิกเลือกงานเอง 8) เลือกสถานที่ที่เอื้อและสะดวกต่อการทำงานของสมาชิก 9) เริ่มงานจากจำนวนน้อย แล้วค่อยขยายตามความต้องการของผู้บริโภค 10) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานและผลผลิตที่ตรงประเด็น 11) ให้ความสำคัญและความเสมอภาคกับทุกคน 12) เมื่อพบปัญหาต้องสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้ทันที 13) หลีกเลี่ยงความขัดแย้งในกลุ่มและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับ 14) พัฒนาปรับปรุงงานให้มีความสม่ำเสมอทั้งคุณภาพและปริมาณ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค 15) มีการสร้างขวัญและกำลังใจ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่ม

หลังจากที่กลุ่มผู้สร้างผลิตภัณฑ์ได้นำรูปแบบไปใช้แล้ว ทำให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สร้างผลิตภัณฑ์ ผู้ขายวัตถุดิบผู้บริโภค ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากปรากฏการณ์ที่ศึกษา สามารถนำมาสร้างข้อสรุปเชิงทฤษฎี ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรในชุมชนบ้านชากดทับเต่า จังหวัดระยองได้ โดยที่ทุนทางบวกได้แก่ องค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมและเอื้อต่อการพัฒนาชุมชน ส่วนทุนทางลบได้แก่ สิ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคและไม่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งองค์ประกอบของทุนทั้ง 2 ประเภทนี้ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล วัตถุดิบ และบริบทสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นถ้านำทุนทางบวกและทุนทางลบของชุมชนมาปรับเพื่อสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาชุมชน ก็จะสามารถไปถึงเป้าหมายที่ต้องการได้ดังนี้

42810047 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION ; Ed.D. (EDUCATIONAL
ADMINISTRATION)

KEYWORD : COMMUNITY PARTICIPATION / TRANSFERENCE OF LOCAL WISDOM
KNOWLEDGE / HERBS

WATANA BANTERNGSOOK : COMMUNITY PARTICIPATION IN TRANSFERRING OF
LOCAL WISDOM KNOWLEDGE OF HERBAL CONSUMPTION IN CHARK TUB TAO COMMUNITY,
RAYONG PROVINCE. THESIS ADVISOR : DHORN SUNTRAYUTH, Ph.D., BUPPHA SIRIRASSAMEE,
Ph.D., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D., SITIPORN NIYOMSRISOMSAK, Ed.D., RACHANEE
SUNSERN, D.N. Sc. 157pp. ISBN 974-382-190-2

The purpose of this study was to explore problems and models of community participation in transferring of local wisdom knowledge of herbal consumption in Chark Tub Tao (an assumed name), Rayong Province by using participatory action research techniques focusing on utilization, revival, conservation and tranference of local wisdom knowledge in order to develop the community strength. The 59 key informants, community leaders, and local wisdom leaders were recruited by means of purposive sampling for the first informant and the others by snow ball technique.

The initial results of community analysis before the participation action research revealed that the community weaknesses were: community leaders not realizing the importance of local wisdom and few facilities being available for community development, lack of motivation for developing local wisdom products, having no models of transferring local wisdom knowledge for the increase of their incomes. However, the strong points of the community were being a resource of various kinds of herbs, having unique food processed from local wisdom, having many groups of local wisdom leaders, and having rich land with water resources for agricultural development. In this study, the community proposed community resources considered as community cost, comprising local wisdom leaders and a unique product of herbal food, Zingber zerumber (L.) Smith, as representation in studying the phenomenon. Within this phenomenon, the community created an appropriate model for community participation for transferring local wisdom knowledge of herbal consumption in Chark Tub Tao Community, Rayong Province. This model consisted of 15 main elements as follows: (1) organizing interested groups of people having the same concepts and supportive cooperation, (2) choosing simple, low-cost activities as a means to construct people participation, (3) surveying consumer demand in order to study a feasibility of production, (4) setting up rules of group working, (5) having a definite target group of products, (6) group members having knowledge and understanding of product qualities, (7) sharing responsibilities according to group members' choices, (8) selecting convenient and appropriate place as a workplace, (9) gradually

increasing the production to meet the consumer demands, (10) evaluating the work performance and relevant products, (11) realizing the significance and equity of individual group members, (12) being able to adapt and change strategies to solve the problems, (13) preventing individual and group conflicts in all levels, (14) developing and improving both of the quality and the quantity of products to meet the consumer demands, (15) giving morale and encouragement in order to promote group participation.

After the implementation of the model, the community could have a continuing process of management and development creating benefits for product makers and raw-material sellers, and consumers. Consequently, it resulted in community participation in creating more jobs, having good relationship among group members, and increasing more incomes.

From the study of the aforementioned phenomenon, the theoretical concepts of community participation in transferring local wisdom knowledge of herbal consumption in Chark Tub Tao Community, Rayong Province, can be formulated. The positive aspects of community cost are supportive and favorable elements leading to community development, while the negative aspects of community cost are obstacles and unfavorable elements preventing community development. Both of the positive and negative costs include human resources, raw materials, and environment contexts. Thus, if the community combines and adjusts positive and negative costs together to organize appropriate activities for community development, it can reach the community goal as set.

